Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto

2.4.2025

VN/13/2025
VN/13/2025-TEM-30

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta 4.4.2025; Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta koskien maatalouden ja ruoan visiota (E 6/2025 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausuntoa asiasta: Valtioneuvoston selvitys (E 6/2025 vp), Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa asiasta seuraavaa:

Komissio julkaisi 19.2.2025 tiedonannon maatalouden ja ruoan tulevaisuutta koskevasta visiosta (COM (2025) 75). Visio sisältää tiekartan tuleville strategisille ehdotuksille, joilla on tarkoitus turvata pitkän aikavälin vakaa toimintaympäristö koko ruokaketjun toimijoille. Lisäksi visiossa hahmotellaan tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa vuoden 2027 jälkeiselle ajalle. Visiossa on nostettu esille myös varautuminen ja kriisinkestävyys. Suomi pitää tiedonannossa esitettyä maatalouden ja ruoan visiota myönteisenä ja Suomen tavoitteiden mukaisena.

Suomessa ministeriöt vastaavat huoltovarmuudesta ja sen kehittämisestä omalla toimialallaan. Maatalouteen liittyvät huoltovarmuuskysymykset kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön vastuulle.

Valtioneuvosto vahvisti huoltovarmuuden uudet tavoitteet päätöksessään 24.10.2024 (568/2024). Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla poikkihallinnollisesti valmistellussa valtioneuvoston päätöksessä määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden taso ja laajuus vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Päätös sisältää ensinnäkin horisontaalisia tavoitteita esimerkiksi kriittisen infrastruktuurin, digitaalisen yhteiskunnan, kansalaisvarautumisen, huoltovarmuuden alueellisen ulottuvuuden sekä osaamisen ja osaavan työvoiman osalta. Lisäksi päätöksessä on asetettu toimialakohtaisia tavoitteita kuten esimerkiksi energia, kuljetus, elintarvikehuolto ml. alkutuotanto, vesihuolto ja ilmastonmuutoksen luomat haasteet.

Huoltovarmuuden tavoitepäätöksessä todetaan, että valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unionin maatalouspolitiikkaan siten, että yhteinen maatalouspolitiikka ja kansalliset toimet mahdollistavat maatalouden toimintaedellytykset kaikkialla Suomessa. Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Tavoitteena on varmistaa huoltovarmuuden kannalta riittävän omavaraisen kotimaisen alkutuotannon jatkuvuus.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (16.1.2025) yhtenä strategisen tehtävänä on elintarvike- ja päivittäistavarahuolto. Strategian mukaan elintarvikehuollon turvaamisella varmistetaan väestön ravinnon saatavuus, sen laatu ja turvallisuus. Elintarvikehuollolla tarkoitetaan alkutuotannon, elintarvike- ja rehuteollisuuden, ruokapalveluiden sekä päivittäistavarakaupan ja jakelun muodostamaa

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

kokonaisuutta. Kaikissa turvallisuustilanteissa varmistetaan väestön hyvinvoinnin kannalta tärkeiden elintarvikkeiden ja eräiden muiden perustarvikkeiden saatavuus sekä joukkoruokailun toimintaedellytysten jatkuvuus. Häiriötön tuonti ja vienti ovat osa elintarvikehuollon turvaamista.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että Euroopan unionin tasolla huoltovarmuuteen ja varautumiseen liittyvät kysymykset ovat nousseet esille komission uusissa aloitteissa ja lainsäädäntöehdotuksissa. Ministeriö kuitenkin painottaa, että kukin jäsenvaltio on vastuussa omasta varautumisestaan ja huoltovarmuudestaan. Tämän vuoksi on keskeistä, että EU-tason toimilla täydennetään ja vahvistetaan kansallisia rakenteita tarpeelliseksi katsotulla tavalla, kuitenkaan toimivia kansallisia rakenteita heikentämättä.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kansallisen huoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat kansainväliset ja kansalliset markkinat, monipuolinen teollinen ja muu tuotannollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous. Euroopan unionin harmonisoidulla lainsäädännöllä ja sisämarkkinoilla on suuri merkitys suomalaisen huoltovarmuuden toteutumiselle.

Yksityisen sektorin toimijat on tarpeen ottaa mukaan EU-tason varautumisen vahvistamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö painottaa, että suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän erityisenä vahvuutena on toimiva julkisen ja yksityisen sektorin sopimusperusteinen yhteistyö. Huoltovarmuusorganisaation sektorit ja poolit muodostavat Suomessa yhteistyörakenteen, jossa katetaan laajasti huoltovarmuuden kannalta olennaiset arvo- ja toimitusketjut sekä niissä vaikuttavat keskeiset toimijat. Yksityisen sektorin toimijat omistavat ja operoivat pääosin huoltovarmuuden kannalta kriittisiä infrastruktuureja, palveluita ja tuotantoa. Tilanne on sama muualla Euroopassa.

Euroopan komission 26.3.2025 julkaisemassa varautumisunionistrategiassa (JOIN(2025) 130 final) yhtenä painopistealana on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen resilienssi, johon myös elintarvikehuolto sisältyy. Tämä kokonaisuus pitää sisällään esimerkiksi komission tulevan ehdotuksen EU-tason varmuusvarastointistrategiaksi, jossa yhtenä elementtinä olisi maatalouteen ja ruokaan liittyvät tuotteet. Kun komissio on aikanaan antanut asiasta varsinaisen ehdotuksensa, siihen otetaan kantaa normaalissa yhteensovittamisjärjestelmässä.

Neuvotteleva virkamies Henri Backman